

Hozzászólás hét magyar ige problémájához

A magyar nyelvet mint idegen nyelvet tanulom és tanítom. Ebből a helyzetemből adódik a sajátosság aspektusom a magyar nyelv alaktanával kapcsolatban. Ezt kívánom érinteni jelen dolgozatomban.

Az a hét magyar ige, amelyik problémájához szólok, a következők: *tesz, vesz, lesz, visz; hisz; eszik, iszik* – ezek tüzetes vizsgálatok tekintetével voltam a magyar referencia nyelvtanokra (A *mai magyar nyelv*, Velcsovne, 1971; *Magyar grammatika*, Keszler, 2000; *Strukturális magyar nyelvtan – Morfológia*, Kiefer, 2000; *A magyar nyelv könyve*, A. Jászó, 2004), és a magyar mint idegen nyelv oktatásához készült kézikönyvekre (*Gyakorlati magyar nyelvtan*, Keresztes, 1995; *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*, Hegedüs, 2005; *Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához*, Szili, 2006; *Lépésenként magyarul*, Korchmáros, 2006), valamint tanulmányokra (A *t- végű igékről a magyar mint idegen nyelv oktatásának szempontjából*, H. Tóth, 2004) – természetesen nem a teljesség igényével.

E hét sajátosságosan viselkedő igenek a tőtípusuk szerinti csoportosításakor az abszolút, illetve a relatív töveiből indulok ki (ld. 1. táblázat).

	Szótári alakok	Abszolút tő	Relatív tő
1.	<i>tesz</i>	<i>te- ~ té-</i>	<i>ten- ~ tev-</i>
2.	<i>vesz</i>	<i>ve- ~ vé-</i>	<i>ven- ~ vev-</i>
3.	<i>lesz</i>	<i>le- ~ lé-</i>	<i>len- ~ lev-</i>
4.	<i>visz</i>	<i>vi- ~ ví-</i>	<i>vin- ~ viv-/vív-¹</i>
5.	<i>hisz</i>	<i>hi- ~ hí-</i>	<i>hin- ~ hiv-/hív-</i>
6.	<i>eszik</i>	<i>e-</i>	<i>en- ~ ev-</i>
7.	<i>iszik</i>	<i>i-</i>	<i>in- ~ iv-</i>

1. táblázat

Az előbb említettem igék csoportját *n*-s és *v*-s változatúnak tekintem: *tesz*: tenni ~ tennék ~ tevő ~ té- ~ tégy; *vesz*: venni ~ vennék ~ vevő ~ vé- ~ végy; *lesz*: lenni ~ lennék ~ levő ~ lé- ~ lévő; *visz*: vinni ~ vinnék ~ vivő ~ ví- ~ vígy; *eszik*: enni ~ ennék ~ evő; *iszik*: inni ~ innék ~ ivó; *hisz*: hinni ~ hinnék ~ hívő/hívő, híven².

Mielőtt hozzáfogunk ezeknek az igéknek a toldalékolásához, először tisztázzuk a töveikkel összefüggő nézeteket. Ezeket az igéket külön csoportba sorolhatjuk, mert van testes jelenidőjelük, egy általánossá nem vált jel, ez az *-sz*, ezért az ige-tövek szempontjából nem tekintem őket *sz*-s változatú igéknek. A hagyományos elméletekhez képest csak *n*-nel és *v*-vel bővülő relatív ige-töveknek nevezem őket. E hét ige-kétféle relatív töve van (ld. 1. táblázat). A *tesz, vesz, lesz, visz* és a *hisz* ige-knél kétféle abszolút tővel számolhatunk.

¹ A relatív tő változatai a tő belseji magánhangzó-váltakozás alapján

² „Az AkH.¹¹ megjelenése óta számon kell tartanunk a *hisz* ige-knek is a hosszú magánhangzós *v*-s tövét (*hívő*), a Helyesírási Bizottság ugyanis az általános (a *hívek* analógiájára keletkezett) hosszú ejtés elterjedtségét figyelembe véve, az eredeti magánhangzós alak helyett (*hivő*) a hosszú magánhangzóst fogadja el.” (Keszler, 2000)

A *tesz*, *vesz* stb. *sz* eleme a jelen idő általánossá nem vált jele tendenciaszerűen váltakozik más elemekkel, pl. *n*-nel, *v*-vel stb. Ennek a sajátosságosan viselkedő hét ige önálló csoportjának minden tagja *sz*-s szótári tövű, az abszolút tövűk, pl.: *te*-, *vé*- stb., a relatív tövű alternánsai, pl.: *ten*-, *vev*- stb., melyekhez más funkciót hordozó toldalékok kapcsolódnak.

Abból kell kiindulnunk, hogy ezeket az igealakokat a tövek alapján és természetesen a jelek alapján is csoportosíthatjuk. A felvetésemben ennél a hét igenél én az abszolút töből indulok ki. Mindezt általános képlettel így foglalhatom össze:

abszolút tő (= a) (+ a relatív tő eleme (= b)) + (képző) + (jel) + igei személyrag

Formaváltozataiban és példákkal megvilágítva a fentiek többféleképpen realizálódhatnak:

1.	<i>a</i> + <i>b</i>	+ J	+ R	<i>tennék, vinnék, lenne</i> stb.	
2.	<i>a</i>	+ J	+ R/∅	<i>tegyél, teszek, legyél, leszek, tégy, tesz</i> stb.	
3.	<i>a</i> + <i>b</i>	+ K		<i>tevő, tenni, evő, enni</i> stb.	
4.	<i>a</i>	+ K	+ J	+ R	<i>tehetnék, itatnám, ihatnék</i> stb.
5.	<i>a</i>	+ K	+ R/∅		<i>tehetek, tehet, ihatok, ihat, lehet</i> stb.
6.	<i>a</i> + <i>b</i>	+ Kcs ³	+ R		<i>tennem kell, vinned kell</i> stb.
7.	<i>a</i> + <i>b</i>	+ K	+ R		<i>ennie, tennie kell</i> ⁴

A továbbiakban szembesüljünk a feltételes mód jelével és a főnévi igenév képzőjével összefüggő néhány állásponttal.

a) A mai magyar nyelv szerint:

- a feltételes mód jele: *-na*, *-ne*, *-ná*, *-né*; az *sz*-s és a *v*-s tövű igékben *-nna*, *-nne*, *-nná*, *-nné*;

- a főnévi igenév képzője: *-ni*, (*-ani*, *-eni*); az *sz*-s és a *v*-s tövű igékben *-nni* (Velcsovne, 1971).

b) A Magyar grammatika szerint:

- a feltételes mód jele: *-na/-ne*, *-ana/-ene*; *-ná/né*, *-aná/-ené*; az *sz*-s és a *v*-s töveknél: a feltételes mód jelének hosszú mássalhangzós allomorfiája: *-nna/-nne*; *-nná/-nné*; (Kugler, 2000);

- a főnévi igenév képzője: *-ni* (+ előhangzós alakjai), *-n*, *-nni* és a *-nn* (morfémaváltozatok) (Lengyel, 2000).

c) A Strukturális magyar nyelvtan – Morfológia szerint:

- a feltételes mód jele: *-n* (Kiefer, 2000);

- a főnévi igenév képzője (*-ni*) inflexiós affixum, vagyis rag, de a hagyományos magyar nyelvtani terminológiára tekintettel, ahol a ragok előtt álló inflexiós morfémáknak külön nevük van, ezért jelnek tekintendő (Kenesei, 2000).

d) A magyar nyelv könyve szerint:

- a feltételes mód jele: *-na*, *-ne*, *-ná*, *-né*;

- a főnévi igenév képzője: *-ni* (Bokor, 2004).

e) A Hungarolingua szerint:

- a feltételes mód jele: *-na/-ne*, *-ana/-ene*; *-ná/né*, *-aná/-ené/-ané*; az *sz*-s és a *v*-s tövű igékben az *n* elem geminálódik: *-nn*-;

- a főnévi igenév képzője: *-ni*; *-ani/-eni*; *-nni* (Keresztes, 1995).

³ Kcs = a főnévi igenév képzőjének a csonkult alakja

⁴ A többit ld. a hét ige morfológiai fölépítésénél.

- f) A *Magyar nyelvtan, forma, funkció, összefüggések* szerint:
- a feltételes mód jele: „az ige infinitívuszi töve *-i* nélkül + igei személyrag; Sg/1. határozatlan ragozásnál mindig *-ék*; a hosszú *mgh + t*, illetve a két mássalhangzóra végződő igéknél a magánhangzóval kiegészített infinitívuszi tőhöz tesszük a feltételes módú igeragot: tő + *-ani/-eni* + rag”⁵ (Hegedűs, 2005);
  - a főnévi igenév képzője: *-ni* (Hegedűs, 2005).
- g) A *Lépésenként magyarul – magyar nyelvtani kézikönyv* szerint:
- a feltételes mód jele: *-(a)n, -(e)n, -nn-*;
  - a főnévi igenév képzője: *-ni, -ani, -eni, -nni* (Korchmáros, 2006).
- h) A *Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához* szerint:
- a feltételes mód jele: *-na, -ne, -ná, -né; -ana, -ene, -aná, -ené, -ané*; „az *sz-s* és *v-s* igéknél megduplázzik az *n* elem: *-nn-*” (Szili, 2006);
  - a főnévi igenév képzője: *-ni, -ani, -eni*; az *sz-s* és a *v-s* tövű igékben *-nni* (Szili, 2006).
- i) A *-t végű igékről a magyar mint idegen nyelv oktatásának szempontjából* szerint:
- a feltételes mód jele: *-na, -ne, -ná, -né*;
  - a főnévi igenév képzője: *-ni* (H. Tóth, 2004).
- Erről a problémáról így alakult a saját felfogásom, nézetem:
- a feltételes mód jele: ***-n, -(a)n, -(e)n***;
  - a főnévi igenév képzője: ***-ni, -(a)ni, -(e)ni***.
- Az *n-s* relatív tő esetében a magyar mint idegen nyelv tanulásakor és tanításakor egyszerűsíthetjük a helyzetünket ezeknek az igéknek a ragozásakor. Így áttekinthetőbbé válik a feltételes mód jele és/vagy a főnévi igenév képzője alternánsainak a széles köre. Ez az *n-s* relatív tő csak a feltételes mód alkotásakor és a főnévi igenév képzésekor fordul elő.

A fentieket a következőkben foglalom össze

Források	A feltételes mód jele	A főnévi igenév képzője
a)	<i>-na, -ne, -ná, -né; -nna, -nne, -nná, -nné</i>	<i>-ni, -ani, -eni; -nni</i>
b)	<i>-na/-ne, -ana/-ene; -ná/-né, -aná/-ené; -nna/-nne, -nná/-nné</i>	<i>-ni, -n, -nni, -nn</i>
c)	<i>-n</i>	<i>-ni</i> (inflexiós affixum)
d)	<i>-na, -ne, -ná, -né</i>	<i>-ni</i>
e)	<i>-na/-ne, -ana/-ene; -ná/-né, -aná/-ené; -nna/-nne; -nná/-nné</i>	<i>-ni, -ani/-eni, -nni</i>
f)	az ige infinitívuszi töve <i>-i</i> nélkül + rag	<i>-ni</i>
g)	<i>-(a)n, -(e)n, -nn-</i>	<i>-ni, -ani, -eni, -nni</i>
h)	<i>-na, -ne, -ná, -né -ana, -ene, -aná, -ené -nn</i>	<i>-ni; -ani, -eni; -nni</i>
i)	<i>-na, -ne, -ná, -né</i>	<i>-ni</i>
Javaslatom	<i>-n-, -(a)n-, -(e)n-</i>	<i>-ni, -(a)ni, -(e)ni; (-n-)</i> ⁶

2. táblázat

⁵ Ebből az igealkotási módból az derül ki, hogy a feltételes mód jele nem létezik.

⁶ A főnévi igenévnek csak a főnévi igenév ragozásakor használt csonkult alakja, pl. *en-n-(e)m kell*.

Amint látható, a saját nézetem a feltételes mód jeléről részben megegyezik Kiefer Ferenc álláspontjával. Nem hagyhatom figyelmen kívül azt a tényt, hogy Kiefer példái között nem szerepel az általam itt és most vizsgált hét magyar ige egyike sem.

A főnévi igenevet valamint a melléknévi és a határozói igenevet meghatározó affixumokat Kenesei István nem képzőknek, hanem inflexiós affixumoknak, vagyis ragoknak tekinti. Kenesei a *-ni* (esetleges) alakváltozatairól nem tesz említést.

Az én egyszerűsítésre, az áttekinthetőség biztosítására törekvésem mögött az állt, hogy a szó elemeit tisztán el kell különítenünk, az egyes elemek funkcióit világosan meg kell neveznünk.

A továbbiakban vázlatosan áttekintem az elő- illetve kötőhangzó elméletét!

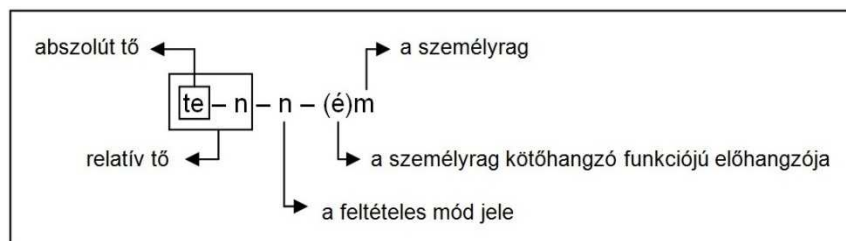
Hagyományosan a személyrag előtt álló vokálist kötőhangzónak tekintik, pl. „A mai magyar nyelv”-ben (Velcsovna, 1971), a „Magyar grammatiká”-ban (Keszler, 2000), a „Lépésenként magyarul”-ban (Korcmáros, 2006) pedig előhangzóként szerepel. „A magyar nyelv kézikönyvé”-ben toldalékkezdő magánhangzó kifejezés olvasható (Kiefer, 2003), ugyanez szerint a szakkönyve szerint vannak toldalékba beépült előhangzók, illetve tövéghangzók.

Véleményem szerint **a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzójáról** van szó, pl.: *te-sz-(e)k*, *te-sz-(e)l*, *te-sz-(ø)ø*. Lássuk néhány egyalakú ige ragozását!

Források	típus	Veláris illeszkedés	Palatális illeszkedés	
			réses	kerekítéses
A mai magyar nyelv	kötőhangzó	<i>olvas(o)m</i>	<i>kér(e)m</i>	<i>főz(ö)m</i>
Magyar grammatika	előhangzó	<i>olvas-om</i>	<i>kér-em</i>	<i>főz-öm</i>
A magyar nyelv könyve	előhangzó/tövéghangzó	<i>olvas-(o)-m/ olvaso-l</i>	<i>kér-(e)-m/ beszélë-k</i>	<i>főz-(ö)-m/ öntö-z, öntö-tt</i>
Lépésenként magyarul	előhangzó	<i>olvas-om</i>	<i>kér-em</i>	<i>főz-öm</i>
A magyar nyelv kézikönyve	toldalékkezdő	<i>olvas-om</i>	<i>kér-em</i>	<i>főz-öm</i>
javaslatom	a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzója	<i>olvas-(o)m</i>	<i>kér-(e)m</i>	<i>főz-(ö)m</i>

3. táblázat

Az általam vizsgált igecsoport morfológus felépítése ekképpen alakul a szegmentálásom nyomán:

Hogyan haladunk ennek az ige nek a fölépítésekor?

1. Biztosnak kell lennünk abban, hogy milyen ige tőből indulunk: *ten-* (relatív tö);
2. az ige relatív tövéhez járul hozzá az adott esetben a feltételes mód jele: *-n*;
3. következik a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzója *-(V)*, amelyet a személyrag részének tekintek;

4. az igehez járul hozzá a személyrag, amellyel lezárul az ige alakja: *-m*.

Így minden egyes morféma saját funkciót kap. Tehát a *te-* abszolút fő funkciójú; az *-n-* relatívva teszi az igetövet; a második *-n-* a feltételes módnak a jele; a *-(V)* a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzója, amely összeköti a jelet és az igetövet a raggal; az *-m* személyrag, amely személyre és tárgyra utal.

Az eddigiek alapján így ragozom ezt a hét magyar igtét (ld. 4. táblázat).

Mód és idő	Szám és személy	A személyragok általános ragozásban		Példa általános ragozásban	A személyrag határozott ragozásban	Példa határozott ragozásban
		iktelen igék	ikes igék ¹			
Kijelentő mód jelen idő	Sg/1. Sg/2. Sg/3. Pl/1. Pl/2. Pl/3.	<i>-ok, -ek</i> <i>-ol, -el</i> <i>-ø</i> <i>-unk, -ünk</i> <i>-tok, -tek</i> <i>-nak, -nek</i>	<i>-om, -em</i> <i>-ik</i>	<i>te-sz-(e)k</i> <i>te-sz-(e)l</i> <i>te-sz-(ø)ø²</i> <i>te-sz-(ü)nk</i> <i>te-sz-tek</i> <i>te-sz-nek</i>	<i>-om, -em</i> <i>-od, -ed</i> <i>-ja, -i</i> <i>-juk, -jük</i> <i>-játok, -itek</i> <i>-ják, -ik</i>	<i>te-sz-(e)m</i> <i>te-sz-(e)d</i> <i>te-sz-(ø)i</i> <i>te-sz-szük³</i> <i>te-sz-itek</i> <i>te-sz-ik</i>
Kijelentő mód múlt idő	Sg/1. Sg/2. Sg/3. Pl/1. Pl/2. Pl/3.	<i>-am, -em</i> <i>-ál, -él</i> <i>-ø</i> <i>-unk, -ünk</i> <i>-atok, -etek</i> <i>-ak, -ek</i>		<i>te-tt-(e)m</i> <i>te-tt-(é)l</i> <i>te-tt-(ø)ø</i> <i>te-tt-(ü)nk</i> <i>te-tt-(e)tek</i> <i>te-tt-(e)k⁵</i>	<i>-am, -em</i> <i>-ad, -ed</i> <i>-a, -e</i> <i>-uk, -ük</i> <i>-átok, -étek</i> <i>-ák, -ék</i>	<i>te-tt-(e)m</i> <i>te-tt-(e)d</i> <i>te-tt-(ø)e⁴</i> <i>te-tt-(ü)k</i> <i>te-tt-(é)tek</i> <i>te-tt-(é)k⁵</i>
Kijelentő mód jövő idő (főnévi igenév + a fog aktuális alakja)	Sg/1. Sg/2. Sg/3. Pl/1. Pl/2. Pl/3.	<i>-ni + -ok</i> <i>-ni + -sz</i> <i>-ni + -ø</i> <i>-ni + -unk</i> <i>-ni + -tok</i> <i>-ni + -nak</i>		<i>ten-ni fog-(o)k</i> <i>ten-ni fog-(ø)sz</i> <i>ten-ni fog-(ø)ø</i> <i>ten-ni fog-(u)nk</i> <i>ten-ni fog-tok</i> <i>ten-ni fog-nak</i>	<i>-ni + -om</i> <i>-ni + -od</i> <i>-ni + -ja</i> <i>-ni + -juk</i> <i>-ni + -játok</i> <i>-ni + -ják</i>	<i>ten-ni fog-(o)m</i> <i>ten-ni fog-(o)d</i> <i>ten-ni fog-(ø)ja</i> <i>ten-ni fog-juk</i> <i>ten-ni fog-játok</i> <i>ten-ni fog-ják</i>
Feltételes mód jelen idő	Sg/1. Sg/2. Sg/3. Pl/1. Pl/2. Pl/3.	<i>-ék</i> <i>-ál, -él</i> <i>-a, -e</i> <i>-ánk, -énk</i> <i>-átok, -étek</i> <i>-ának, -ének</i>	<i>-ék (-ám, -ém)⁶</i> <i>-a, -e (-ék)⁶</i>	<i>ten-n-(é)k</i> <i>ten-n-(é)l</i> <i>ten-n-(ø)e</i> <i>ten-n-(é)nk</i> <i>ten-n-(é)tek</i> <i>ten-n-(é)nek</i>	<i>-ám, -ém</i> <i>-ád, -éd</i> <i>-á, -é</i> <i>-ánk, -énk</i> <i>-átok, -étek</i> <i>-ák, -ék</i>	<i>ten-n-(é)m</i> <i>ten-n-(é)d</i> <i>ten-n-(ø)e</i> <i>ten-n-(é)nk</i> <i>ten-n-(é)tek</i> <i>ten-n-(é)k</i>
Feltételes mód múlt idő (kijelentő mód múlt idő + volna)	Sg/1. Sg/2. Sg/3. Pl/1. Pl/2. Pl/3.	<i>-am, -em</i> <i>-ál, -él</i> <i>-ø</i> <i>-unk, -ünk</i> <i>-atok, -etek</i> <i>-ak, -ek</i>		<i>te-tt-(e)m volna</i> <i>te-tt-(é)l volna</i> <i>te-tt-(ø)ø volna</i> <i>te-tt-(ü)nk volna</i> <i>te-tt-(e)tek volna</i> <i>te-tt-(e)k volna</i>	<i>-am, -em</i> <i>-ad, -ed</i> <i>-a, -e</i> <i>-uk, -ük</i> <i>-átok, -étek</i> <i>-ák, -ék</i>	<i>te-tt-(e)m volna</i> <i>te-tt-(é)d volna</i> <i>te-tt-(ø)e volna</i> <i>te-tt-(ü)k volna</i> <i>te-tt-(é)tek volna</i> <i>te-tt-(é)k volna</i>
Felszólító mód	Sg/1. Sg/2. Sg/3. Pl/1. Pl/2. Pl/3.	<i>-ak, -ek</i> <i>-ál, -él; -ø</i> <i>-an, -en</i> <i>-unk, -ünk</i> <i>-atok, -etek</i> <i>-anak, -enek</i>	<i>-ak, -ek (-am, -em)⁷</i> <i>-on, -en (-ék)⁷</i>	<i>te-gy-(e)k</i> <i>te-gy-(é)l, tégy⁸</i> <i>te-gy-(e)n</i> <i>te-gy-(ü)nk</i> <i>te-gy-(e)tek</i> <i>te-gy-(e)nek</i>	<i>-am, -em</i> <i>-ad, -ed; -dd</i> <i>-a, -e, -ø</i> <i>-uk, -ük</i> <i>-átok, -étek</i> <i>-ák, -ék</i>	<i>te-gy-(e)m</i> <i>te-gy-(e)d, tedd</i> <i>te-gy-(ø)e</i> <i>te-gy-(ü)k</i> <i>te-gy-(é)tek</i> <i>te-gy-(é)k</i>

4. táblázat⁹

A fenti, az általános és a határozott ragozással foglalkozó táblázatomban az indexszámok az alábbiakban végzem el.

1. Csak azokat a személyragokat tüntetem fel, amelyek eltérőek az iktelen igék paradigmájától.

2. Az első *-ø*: a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzójának a testetlen formája. A második *-ø*: a testetlen személyrag.

3. Folyamatosan, tagolás nélkül: *tesszük*.

4. A *-ø*: a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzójának a testetlen formája.

5. *tett-(e)k* – *tett-(é)k*: a jelölt magánhangzók időtartam-váltakozása funkciós alternáció a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzójánál

6. „Korrekt ikes paradigma (*enném, ennél, ennék; innám, innál, innék*) azonban ma már modorosnak minősül; az iktelen ragozás kiszorította a használatból, így egyes számú alakjai ma a következők: *ennék, ennél, enne; innék, innál, inna* stb.” (Keresztes, 1995)

7. „Az eredeti paradigma (*egyem, egyél, egyék*) ma régies színezetű, a ragozási sor ugyanis az iktelen igékhez igazodott (*egyek, egyél, egyen*).” (Keresztes, 1995)

8. A felszólító módban kétféle abszolút tő lehetséges: *te-* és *té-*. Az abszolút tő első változata (*te-*) a hosszabb alakú, kérő funkciójú felszólító módú igékben, a második (*té-*) pedig a rövidebb, parancsoló funkciójúakban fordul elő.

9. A táblázatban található személyragok ebben a rendszerezésben csak a *tesz, vesz, lesz, visz, hisz, iszik* és *eszik* igéknél használhatók.

Összegezve

Jelen dolgozatomban azt a problémát vettem föl, hogy a *tesz, vesz, lesz, visz; hisz; eszik, iszik* igealakoknak két domináns része van: az 1.: az igealaktörzs része: abszolút/realív tő és a 2.: a toldalékos része: képző/jel/rag.

Ezzel a gondolatmenettel jutottam el oda, hogy ebben a hét magyar igében (*tesz, vesz, lesz, visz; hisz; eszik, iszik*) az *-sz* a jelen idő általánossá nem vált jele, amely *n*-nel és *v*-vel váltakozik. Ha *n*-nel váltakoznak ezek az igék, akkor a feltételes mód jelének számos alternánsa, vagy a geminált alakokkal említett jele helyett egyetlen egyszerű formát kapunk, tehát: *-nn-* → *-n-*, mert az első *n* elem más funkciót kap, éspedig relatívvá teszi a tövet.

Továbbá e hét ige morfológiai felépítésének tüzetes vizsgálatával jutottam el annak a kijelentéséig, hogy az igealakot záró személyragot megelőző vokális (-V) a személyrag kötőhangzó funkciójú előhangzója.

Felhasznált irodalom

Bokor József 2004: *Szóképzéstan*. In: A. Jászó Anna (főszerk.): A magyar nyelv könyve. Trezor Kiadó, Budapest

H. Tóth István 2004/3–4: *A -t végű igékről a magyar mint idegen nyelv oktatásának szempontjából*. NYELVinfó (A nyelvtanárok lapja), Kodolányi Főiskola, Székesfehérvár

Hegedűs Rita 2005: *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Tinta Könyvkiadó, Budapest

Kenesei István 2000: *Szavak, szófajok, toldalékok*. In: Kiefer Ferenc (szerk.): Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia. Akadémiai Kiadó, Budapest

Keresztes László 1995: *Gyakorlati magyar nyelvtan*. Debreceni Nyári Egyetem, Debrecen

Kiefer Ferenc 2000: *A ragozás*. In: Kiefer Ferenc (szerk.): Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia. Akadémiai Kiadó, Budapest

Kiefer Ferenc (szerk.) 2003: *A magyar nyelv kézikönyve*. Akadémiai Kiadó, Budapest

Kugler Nóra 2000: *Az igeragozás*. In: Keszler Borbála (főszerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Lengyel Klára 2000: *Az igenevek*. In: Keszler Borbála (főszerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

M. Korchmáros Valéria 2006: *Lépésenként magyarul. Magyar nyelvtani kézikönyv*. Szegedi Tudományegyetem, Hungarológia Központ, Szeged

Szili Katalin 2006: *Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához*. Enciklopédia Kiadó

Velcsov Mártonné 1971: *Alaktan*. In: Rác Endre (főszerk.): A mai magyar nyelv. Tankönyvkiadó, Budapest

Prága, 2010-01-31

Radek Patloka